

ARNAVUTLUK MADENCİLİK SEKTÖRÜ NOTU

Zengin krom, nikel, bakır gibi metallerin yanı sıra kireçtaşı ve mermer gibi metal olmayan kaynaklara sahip Arnavutluk'ta madencilik sektörünün uzun bir geçmişi bulunmaktadır. Ülkedeki ilk jeolojik harita 1922 yılında hazırlanmış, ilk madencilik kanunu ise 1929 yılında uygulamaya geçirilmiştir. Madenlerin çıkarılması ve işlenmesi 1944-1994 yılları arasında devlet işletmeleri tarafından yürütülmüştür. Bu dönemde madencilik ürünleri, Arnavutluk'un en önemli ihraç kalemi olmuştur. Ülke krom, bakır ve nikel kaynakları bakımından zengin olup 1980'li yılların sonunda dünyanın en büyük 3'üncü krom üreticisi haline gelmiştir. Ancak 1990-1991 ve 1997-1998 yılları arasında ülkede yaşanan kaos ortamı nedeniyle maden işletmelerinin çoğu faaliyetlerine son vermiştir. Öyle ki komünizm döneminde ülkenin GSYİH'sının yaklaşık %90'ı madencilikten elde edilirken bugün bu oran %2 civarındadır.

1994 yılında kabul edilen yeni madencilik kanunu ile maden çıkarma ve işleme faaliyetleri özelleştirilmiştir. Bu tarihten sonra çok sayıda küçük, orta ve büyük işletme madencilik faaliyetlerine başlamıştır. 2005 yılından itibaren dünya piyasalarında maden fiyatlarının artmasına bağlı olarak başta Çin merkezli firmalar olmak üzere çok sayıda yabancı firma maden üretme ve işleme imtiyazları alarak, üretim faaliyetlerine başlamıştır. Ülkedeki madencilik sektörü halihazırda 15 Temmuz 2010 tarihli ve 10304 sayılı Kanun ile yapılan düzenlemeler çerçevesinde yürütülmektedir.

Arnavutluk Enerji ve Altyapı Bakanlığı (www.infastruktura.gov.al) bünyesindeki Doğal Kaynaklar Ulusal Ajansı (AKBN- www.akbn.gov.al) tarafından belirlenen sahalarda işletme imtiyazları için ihaleler düzenlenmektedir. İhaleye girmek isteyen firmalar, Arnavutluk'ta Ulusal Ticaret Merkezine (QKB- www.qkb.gov.al veya www.e-albania.al) kayıt yaptırarak yerli şirket kurmak zorundadır. İmtiyaz süreleri genellikle 30-35 yıl için düzenlenmektedir. İşletme imtiyazı alan yerli ve yabancı firmalar, işleme faaliyetine başlamaları için tekrar QKB'ye başvurularını gerekmektedir.

Madencilik sektörü yaklaşık 4.300 kişiye istihdam sağlamaktadır. Bunun %69'unu krom üretiminde istihdam edilen personel oluşturmaktadır. Nitekim ülkedeki maden işletme ruhsatları açısından da 240 krom lisansına karşılık yalnızca 17 bakır lisansı bulunmaktadır.

Ülkede bunun yanında yaklaşık 50 milyar dolarlık ekonomik büyüklükte bir nikel ve kobalt rezervi olduğu da tahmin edilmektedir. Bu alanda halihazırda maden yatırımı olmayıp Yunanistan merkezli AKTOR Group ile Amerikan BNI Foundation ortak girişimiyle ülkenin güneydoğusundaki Korça/Bilisht bölgesinde yaklaşık 6,5 milyar dolara varacak bir büyüklükte yatırım anlaşmasının yapıldığı basına yansımıştır.

Ülkedeki küçük krom üreticisi firmaların lisansları satın alınmak suretiyle Türk yatırımlarının artırılabilceği düşünülmektedir.

Krom

Arnavutluk, dünyanın önde gelen krom üreticilerinden birisidir. Toplam rezervlerin 36,9 milyon tonu bulunduğu tahmin edilmektedir. Krom rezervleri üç bölgede yoğunlaşmıştır;

- Kuzeydoğudaki Tropoja (6,1 milyon ton rezerv, %26,48 Cr₂O₃) ve Kukës bölgesi (6,8 milyon ton rezerv, %21,2 Cr₂O),
- Orta kesimlerdeki Bulqiza ve Lura kütlesi (12 milyon ton rezerv, %38 Cr₂O)
- Güneydoğudaki Shebeik-Pogradec kütlesi (7,5 milyon ton rezerv, %30 Cr₂O₃)

Krom sektöründeki en önemli sorun, ruhsatsız/kaçak işletilen madenlerdir. Çoğu zaman yerel ve/veya merkezi otoritelerin göz yummaları ile kaçak olarak işletilen madenler, ruhsatlı işletmelerin çalışmalarını engellemekte ya da usulsüz yollarla devralmaya çalışmaktadırlar.

Bakır

Arnavutluk'taki bakır madenlerinin rezervlerinin düşük, yoğunluğunun az ve sahaların derinde olması nedeniyle bakır madenciliği çok gelişmemiştir. Yine de Mirditabölgesindeki Spaçi ve Perlati sahaları ile Korça'daki Rehova sahaları, toplam 6.774.113 ton rezervleri ve %1,79 Cu yoğunlukları ile önemli yatırım potansiyeli barındırmaktadır.

Ferro-Nikel ve Nikel Silikat

Arnavutluk'taki en geniş maden rezervleri ferro-nikel ve nikel silikat sahalarıdır. Bu rezervler; Librazhd bölgesinde (84,4 milyon ton), Prrenjas bölgei (66,1 milyon ton), Bilishti bölgesi (110,1 milyon ton) ve Has-Kukes-Lure bölgesi (102,8 milyon ton) bulunmaktadır.

Petrol

Ülkenin güneybatısındaki Patoz-Marinza bölgesindeki en verimli petrol yatakları 2016 yılı ortalarında Kanada'lı Bankers Petroleum firmasını 575 milyon \$ karşılığında ÇHC'li Geo Jade firması tarafından satın alınmış, ancak 2018 yılında tekrar Bankers Petroleum firmasına devredilmiştir. Bankers Petroleum firması, bölgedeki petrol yataklarını 2004 yılında 25 yıllık işletme imtiyazı çerçevesinde satın almıştır. 1927 yılında petrol keşfedilen havzanın Avrupa kıtası üzerinde en geniş rezerve sahip olduğu yönünde tahminler yapılmaktadır.

Ülkedeki Türk Yatırımları

Yıldırım Holding / – AlbChrome: Arnavutluk'taki en büyük Türk madencilik yatırımı, Türk sermayeli YILMADEN Holding tarafından kontrol edilen AlbChrome'dur. AlbChrome, aynı zamanda Arnavutluk'un en büyük krom cevheri ve ferrokrom üreticisidir.

Ekin Madencilik/Nesko Metal – Beralb Sh.A.: Şirketin sahibi TİM en büyük 100 ihracatçı listesinde ilk 15'e giren Ekin Madencilik'tir. Şirket bakır cevheri çıkarılması, zenginleştirme (flotasyon), konsantre bakır üretimi ve ihracat faaliyetleri yürütmektedir. Ülkede üretilen bakırın %75'i firma tarafından üretilmektedir.

İlbak Holding – TeteAlb: Şirket, Türk merkezli Tete Mining'in Arnavutluk iştirakidir.

Ülkedeki Türk şirketleri bakır madenciliği alanında en büyük yabancı yatırımcılardır. Öyle ki sektördeki 17 maden ruhsatının 7'si Beralb'de, 6'sı ise Tete'dedir. Firmalarımız özellikle kuzey bakır kuşağında etkili olup konsantre üretimi yapan ana aktörlerdir.

Kürüm Holding: Şirketin krom madenciliği mevcut olup ayrıca ferrakrom üretimi anlamında da Arnavutluk'un en büyük yatırımcılarından. Şirket aynı zamanda Arnavutluk'taki en büyük ilk 10 şirket arasındadır.